

Handläggare: M. Venizelos
Telefon: 08-508 36 206

Till
Äldrenämnden 19 april 2011

Underlag för budget 2012 med inriktning 2013 och 2014 Äldrenämnden

Äldreförvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2012 och inriktning för 2013 och 2014 och överlämna detta till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Eva Frunk Lind
direktör

Sammanfattning

Som ett led i Stockholms stads långsiktiga planering ska stadens samtliga nämnder årligen utarbeta en analys av verksamheten. Nämndernas budgetunderlag ska redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren. Bedömningarna avser både nämndens eget verksamhetsområde och det stadsövergripande ansvaret.

Med Vision 2030 som grund och utifrån en nulägesanalys redovisar förvaltningen prioriterade utvecklingsområden för den kommande treårsperioden – boende och boendemiljö, förebyggande arbete, förenklad service, kompetens och kommunikation samt uppföljning och analys.

Bakgrund

Utgångspunkt för arbetet med budgetunderlaget är beslutad plan för 2012 i kommunfullmäktiges budget för år 2011 med inriktning för åren 2013 och 2014. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2012–2014 ska analyseras och kommenteras. Analysen för perioden 2012–2014 ska fånga de viktigaste frågorna som berör äldreomsorgen i Stockholms stad. Budgetunderlaget ska under respektive relevant inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren. Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder. I detta ingår att beakta lokalförsörjning, kompetensförsörjning samt omstrukturerings- och investeringsbehov.

Nämnderna ska särskilt kommentera driftbudgetkonsekvenser till följd av redan fattade beslut av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av staben i samråd med förvaltningens övriga avdelningar. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har den 13 april 2011 beretts möjligheter att yttra sig i ärendet. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 13 april 2011.

Vision 2030 – Ett aktivt och tryggt åldrande

Stadens vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass – anger under rubriken Medborgarnas Stockholm ”Ett aktivt och tryggt åldrande” som vision för de äldre invånarna. Äldreomsorgen ska präglas av personligt inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Både kommunala och privata utförare ska vara lyhörda för de äldres önskemål och behov. Anställda inom äldreomsorgen ska ha adekvat utbildning och kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer. I all utbildning och kompetensutveckling är frågor om bemötande och människovärde viktiga.

1. Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Äldrenämnden anger strategiska utvecklingsområden i punktform under kommunfullmäktiges inriktningsmål för att bidra till en äldreomsorg i världsklass.

1.1 Stockholm ska vara attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Boende för äldre
- Förebyggande arbete
- Utveckling av e-tjänster

1.2 Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

- Kompetensutveckling
- Kommunikation
- Uppföljning och analys
- Valfrihet
- Nationell samverkan och utveckling

1.3 Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

- Budget i balans
- Effektivt resursutnyttjande

2. Nämndens verksamhetsområde

Äldrenämndens verksamhetsområden delas in i ett *stadsövergripande uppdrag* och ett *driftsåtagande*.

De stadsövergripande frågorna avser stadens äldreomsorg, utarbetande av riktlinjer och policys, metod- och verksamhetsutveckling, utbildningsinsatser, forskning och uppföljning av stadens samlade äldreomsorg. Det stadsövergripande uppdraget syftar till att stärka likställigheten inom staden.

Driftsåtagandet utförs av Stockholms Trygghetsjour, där trygghetsjouren handlägger, bedömer och åtgärdar akut uppkomna hjälp- och omvårdnadsbehov under jourtid enligt delegation från stadsdelsnämnderna samt arbetsleder omvårdnadspersonal i akuta situationer då ordinarie arbetsledare inte är tillgänglig. Larmcentralen tar emot och åtgärdar larmanrop från äldre- och funktionshindrade i ordinärt boende samt från vissa servicehus. Teknikenheten ansvarar för installation och service av stadens trygghetslarm samt för administration av kunder och trygghetslarm. Jourpatrullen åtgärdar akut uppkomna hjälp- och omvårdnadsbehov under jourtid, då dessa behov inte kan tillgodoses på annat sätt.

Nämnden svarar för samordning av planeringen av vård- och omsorgsboenden.

Äldrenämnden ansvarar för upphandling av privata utförare inom hemtjänsten, och enstaka platser av vård- och omsorgsboenden samt korttidsvård och dagverksamhet. Nämnden har även på uppdrag av kommunfullmäktige att samordna uppföljning av ramavtalen och verksamheter i egen regi.

Äldrenämnden genomför övergripande grundutbildning och kompetensutveckling för personal inom verksamhetsområdet.

Inom äldrenämnden finns stadens äldreombudsman och äldreomsorgsinspektörer.

Beslut i övergripande äldreomsorgsfrågor fattas av kommunstyrelsen/ kommunfullmäktige efter förslag från äldrenämnden.

Äldreförvaltningen bereder styrdokument, ger stadsdelsförvaltningarna råd och stöd samt utbildningar, som ger förutsättningar att leva upp till riktlinjerna, samt följer upp kvaliteten i den verksamhet som bedrivs. Genom dialog med stadsdelsförvaltningarna och genom att stimulera erfarenhetsutbyte mellan dem stödjer förvaltningen verksamhetsutvecklingen.

Äldreförvaltningen har getts i uppdrag att implementera stadens värdegrund för äldre och följa upp stadsdelsnämndernas arbete med detta. Satsningar kommer att göras i samband med utbildningar för chefer och personal inom äldreomsorgen.

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

Befolkningsutveckling

Enligt Utrednings- och statistikkontorets (USK) befolkningsprognos för perioden 2010-2020 förväntas en relativt kraftig ökning av antalet 65–79-åringar medan antalet personer 80 år och äldre minskar under perioden.

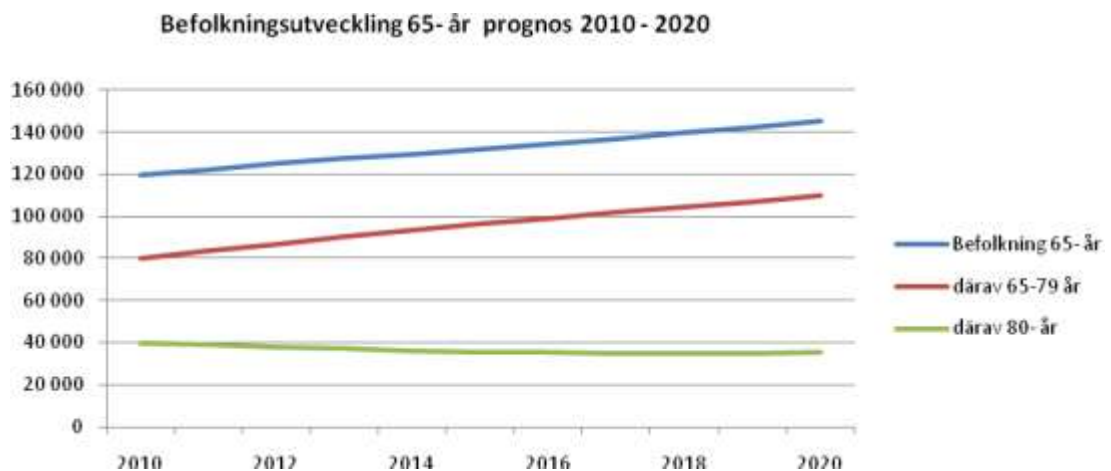

Fig. Befolkningsutveckling 65-år 2010 – 2020 (USK 2010)

I december 2010 hade 27 070 personer någon form av insatser från äldreomsorgen vilket motsvarar 22,5 % av befolkningen över 65 år. Jämfört med år 2009 är det en minskning med 0,5 %. Den förändrade befolkningsstrukturen kommer att påverka behovet av äldreomsorgsinsatser de närmaste åren då majoriteten (75 %) av de som får äldreomsorgsinsatser är 80 år eller äldre. Befolkningsstrukturen skiljer sig åt över staden vilket måste beaktas i respektive stadsdelsnämnds planering. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering.

Boende för äldre

Stadens vård- och omsorgsboenden, oavsett var de är belägna, är en gemensam resurs för staden och dess äldre. För att tillgodose äldres skiftande behov ska det finnas vård- och omsorgsboenden med olika inriktningar. Det kan vara inriktningar mot demenssjukdomar, psykiska funktionshinder eller andra specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens. Det är också viktigt att tillgodose behov av vård- och omsorgsboenden med olika språklig och kulturell inriktning.

Sedan 2008 finns ett valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden. Ett vikande befolkningsunderlag bland de äldsta åldersgrupperna innebär att verksamheterna måste vara flexibla, både till volym och till innehåll. Andelen äldre som väljer privata vård- och omsorgsboenden har ökat sedan staden införde valfrihetssystemet och detta ställer ökade krav på en fortsatt samordnad planering av vård- och omsorgsboenden inom staden för att bl.a. minimera riskerna för överetablering.

Boendeplanering

Stadens utrednings- och statistikkontors (USK) prognos visar att den äldre befolkningen blir friskare bland annat på grund av den medicinsk-tekniska utvecklingen och att medellivslängden kommer att fortsätta att öka. Däremot finns en osäkerhet huruvida det är friska eller sjuka år som läggs till den ökade medellivslängden.

Antalet äldre personer med annan etnisk bakgrund blir allt fler och efterfrågan på behovet av äldreboenden för specifika nationaliteter ökar. Behovet ser olika ut över staden. Planeringen måste därför ha som utgångspunkt att alla boenden är en gemensam resurs, vilket innebär att behoven inte behöver tillgodoses i samtliga stadsdelar. Äldreförvaltningen ska i sitt arbete säkerställa att stadens boendeplanering tar hänsyn till olika målgruppers framtida behov.

Boendeplaneringen för 2011-2021 kommer att tas upp i särskilt ärende. Äldreförvaltningens avser att från och med 2012 istället presentera en årlig uppdaterad planering för boenden i nämndens Underlag för budget och inriktning för kommande år.

Seniorboende, trygghetsboende

Idag finns boenden som tillhandahåller såväl seniorboende som vård och omsorgsboenden, vilket ger trygghet för den äldre att kunna bo kvar även när omvårdnadsbehovet ökar. De boenden som i dagsläget kan erbjuda denna typ av lösning har långa köer.

Kommunfullmäktige beslöt den 30 november 2009 om inrättande av trygghetsboenden för äldre i staden. Enligt beslutet ska tio befintliga servicehus omvandlas till trygghetsboende. Micasa fastigheters plan är, utifrån nuvarande förutsättningar, att genomföra ombyggnation av ett servicehus per år. De ekonomiska förutsättningarna kan innebära en fördröjning av beslutad tidplan.

Boendeplaneringen måste ske i samverkan med Micasa för att bland annat säkerställa att boendena är ändamålsenliga för målgruppernas behov. Kostnadsutvecklingen hittills har visat att de omvandlade trygghetsboendena genererar höga hyreskostnader, vilket kan påverka möjligheterna och minska incitamentet att söka sig till ett trygghetsboende.

För närvarande står 8 610 personer i kö till trygghetsboende. Den dag en person som står i bostadsförmedlingens kö fyller 70 år, ställs han/hon automatiskt i kön för trygghetsboende. Under den initiala planperioden ska äldreförvaltningen följa upp vilka preferenser de äldre som presumtivt står i kö till trygghetsboende har, för att få bättre kunskap om behov och önskemål hos denna grupp.

Nybyggnation

Bra bostäder för äldre med en hög tillgänglighet är en av förutsättningarna för kvarboende. I samband med utbyggnad inom nya stadsplaneområden bör en viss andel bostäder riktas mot gruppen äldre, då nybyggnation ger goda förutsättningar för anpassad tillgänglighet.

Varierande önskemål och behov kommer att leda till en ökad efterfrågan på olika typer av boenden. Inriktningen för Stockholms stad under kommande planperiod bör vara att vid nybyggnation planera för mindre boendeenheter och därmed möjliggöra ett utökat utbud av och variation på boenden. Äldreförvaltningen återkommer i särskilt ärende om boendeplanering.

Sedan tidigare finns en parboendegaranti som gäller när båda makarna har behov av vård- och omsorgsboende. Äldrenämnden har därutöver 2011 beslutat om en parboendegaranti som innebär att medflyttande maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende ska kunna beviljas ett boende. I samband med ny- eller ombyggnation måste staden i sin planering även beakta behovet av denna typ av parboende.

Utveckla samverkan kring äldre med särskilda behov

Många äldre har behov av insatser från flera verksamhetsområden, såsom psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik, kvinnofrid etc. För att stöd och insatser så långt möjligt ska vara utformade efter den enskildes behov och att stadens resurser används effektivt, måste samverkansformerna mellan olika verksamhetsområden utvecklas och förbättras samt vara belysta och tillvaratagna i planeringen av boenden för äldre.

Boendemiljö

Livskvalitet - kultur

När staden planerar boenden för äldre är det viktigt att skapa en boendemiljö som ger stimulans, välbefinnande och trygghet. Boendemiljön ska vara vacker, inspirerande, trygg och bekväm samt ge utrymme för kreativitet främst för såväl den äldre som för personalen i deras yrkesutövning. Förvaltningen anser att utformningen av boendemiljön ska ha en helhetssyn på människan och lyfta fram den äldre i centrum.

Utifrån den forskning som finns påvisas att boendemiljön ger inspiration både till boende och personal samt att färg, form och konst skapar större välbefinnande, stimulans, omsorg, trygghet och gemenskap.

Livskvalitet – mat och måltider

Maten och måltiden bör ha en central roll vid planering och utformning av äldreomsorgen. Förutom att maten ska vara smakfull, vällagad och anpassad efter individuella behov, så måste också hela måltidssituationen uppmärksammas. En trevlig och lugn måltidsmiljö påverkar både aptit och livskvalitet positivt. Matsalar bör planeras utifrån äldres skiftande behov vad gäller val av inredning, ljus och ljudnivå.

Förebyggande arbete

Uppsökande verksamhet

I samband med införandet av en förenklad biståndsbedömning kommer behovet av en samordnad och likställd information till de äldre som ännu inte har insatser via äldreomsorgen, att öka. Den uppsökande verksamhet som staden erbjuder via stadsdelsförvaltningarna bör få ett mer likartat innehåll och ske i samverkan med bland annat brandförsvaret, polis och primärvård. Äldreförvaltningen kommer att ta fram ett förslag på en stadsgemensam basnivå för det uppsökande arbetet inom stadens äldreomsorg.

Brandprevention

Det är angeläget för såväl äldreomsorgens verksamheter som omsorgsmottagare att arbetet med att förebygga bränder utvecklas och att det sker i samverkan med Storstockholms brandförsvaret. Äldreförvaltningen kommer att ta fram förslag på samverkansformer och utarbeta rekommendationer på utformning av rutiner. Det brandförebyggande arbetet berör Stockholms Trygghetsjour och stadsdelsförvaltningarnas biståndshandläggare samt stadsdelsförvaltningarnas uppsökande verksamhet och vaktmästarservice.

Upphandling

Stockholms stad har som ambition att enbart teckna avtal med utförare som utför insatser av god kvalitet. Det kräver att äldreförvaltningen arbetar aktivt med förebyggande arbete för att kvalitetssäkra förfrågningsunderlagen, vilket kommer att ta allt mer resurser i anspråk och ställer krav på en effektiv och professionell organisation.

Telefoniutveckling och trygghetslarm

De tekniska förutsättningarna förändras i snabb takt för Stockholms Trygghetsjour. Larmcentralen och teknikenheten fortsätter att följa och applicera den tekniska utvecklingen inom området.

Telefonisystemet CallGuide har installerats och kommer under 2011 att kompletteras med Microsoft-programmet CRM vilket möjliggör större utrymme för telefon-

boken och ett nytt dokumentationsprogram i systemet. Larmcentralen kommer att fortsätta utveckla det nya larmprogrammet bland annat genom inspelning av alla larmanrop.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

En allt större andel av äldreomsorgen drivs i privat regi och på entreprenad, vilket ställer krav på en organisation som i allt större utsträckning upphandlar och förvaltar avtal. Mot denna bakgrund ser äldreförvaltningen ett behov av en samlad stadsgemensam syn på uppföljningen av äldreomsorgens verksamhet

Kompetensutveckling

I budget 2011 med inriktning för 2012 och 2013 föreslås medel till kompetensutveckling uppgå till 10,0 mnkr för 2012, vilket innebär en minskning med 17,0 mnkr jämfört med innevarande år. Äldreförvaltningen ser inget minskat behov av kompetensutveckling i motsvarande omfattning under planperioden. Förvaltningen förutsätter att medel för fortsatt kompetensutveckling avsätts i samma omfattning som innevarande år.

Behov finns av fortsatta satsningar på grundutbildningar i form av utvalda kurser ur omvårdnadsprogrammet, i första hand de obligatoriska kurserna i grundutbildningen som tillsammans ger 600 poäng. Därutöver finns en stor efterfrågan på fortsättningsutbildning om ytterligare 600 poäng, som särskilt anpassats för äldreomsorgen. För närvarande är behov och efterfrågan större än tillgången på platser.

Utformningen av utbildningarna måste utvecklas och alternativa lösningar arbetas fram. För närvarande genomförs samtliga grundutbildningar på heltid, vilket ger svårigheter för enheterna att hitta tillräckligt antal vikarier med kompetens. Genom att arbeta även med andra lösningar som exempelvis utbildningar på halvtid och distans minskar vikariebehovet vilket ökar verksamheternas möjligheter att låta medarbetare gå utbildningar.

Möjligheten att läsa ytterligare kurser från omvårdnadsprogrammet är något som efterfrågats av äldreomsorgens medarbetare. De efterfrågade kurserna är främst vårdpedagogik, utvecklingsstörning/funktionshinder, sjukvård och psykiatri. Bland stadens äldre finns utöver personer med åldersrelaterade sjukdomar och funktionsnedsättningar även personer med utvecklingsstörning, missbruksproblematik och psykiatriska problem. För att bredda och öka förutsättningarna för en god äldreomsorg bör staden bereda omsorgspersonalen möjligheter till kompetensutveckling även inom dessa områden.

Staden har ett samlat ansvar för all äldreomsorg som bedrivs i Stockholm. För att nå ett Stockholm i världsklass 2030 är det viktigt att stadens utbildningsinsatser även vänder sig till de privata aktörerna inom äldreomsorgen som till den största

delen utförs av privata utförare. Varje äldre medborgare ska känna sig trygg med att personalen har den kompetens och utbildning som krävs för att utföra sitt uppdrag, oberoende av val av utförare och regiform.

Språkutveckling

En stor utmaning för staden de kommande åren är att arbeta med språkutveckling för de medarbetare som saknar behörighet att söka till grundutbildningar. Det är även många som saknar behörighet att läsa svenska som andra språk. Bland de som ansökt om att få plats på utbildningen Svenska som andra språk, har ca 30 % för låga kunskaper i svenska för att bli antagna. Den som har läst svenska som andra språk har kunskaper motsvarande årskurs nio i grundskolan vilket ger behörighet att läsa grundutbildningen som är på gymnasienivå. Staden har ett långsiktigt mål att all omvårdnadspersonal inom äldreomsorgen ska ha grundutbildning.

Att erbjuda utbildningar i svenska enligt SpråkSam-modellen där hela arbetsplatsen blir engagerad, kan vara en möjlig väg. Att arbeta med språkutveckling tar tid och kräver mycket engagemang såväl av personen som studerar som av lärare men också av arbetsplatsen d.v.s. chef och arbetskamrater. Varje stadsdelsförvaltning har ansvar för språkutbildning och språkutveckling för sina medarbetare.

Då en stor andel av stadens äldreomsorg drivs i privat regi bör även de privata aktörerna få möjlighet att utnyttja utbildningsplatser gällande språkutveckling. Hur stort utbildningsbehovet är för de privata verksamheterna är inte kartlagt. I Stockholms stad råder valfrihet och staden har ett samlat ansvar för att all äldreomsorg fungerar väl och håller god kvalitet. Det är därför viktigt att krav på kunskap i svenska språket, muntligt och skriftligt finns angivna i förfrågningsunderlaget vid LOV.

Kunskapsbaserad praktik, omvärldsbevakning och samordning

Staden ska genom Äldrecentrum bedriva ett aktivt FoU-arbete och stödja en strategisk utveckling inom vård och omsorg. Avsikten är att stärka verksamheternas möjligheter och förmåga att skapa och använda relevant kunskap och informationsteknik. Uppföljning och verksamhetsanalys är ett viktigt utvecklingsområde, liksom metoder för att systematisera brukares erfarenheter för att dessa kunskapskällor ska kunna utgöra underlag så att resurser riktas till områden där de bäst gör nytta.

Det pågår ett ständigt utvecklingsarbete inom vård och omsorg i de olika stadsdelsförvaltningarna. Arbetet bedrivs i egen regi eller av privata utförare i olika samverkanskonstellationer och med olika typer av finansiering. Äldreförvaltningen ska följa vad som pågår i stadens förvaltningar och i landstinget, samt omvärldsbevaka nationella och internationella händelser. En del i uppdraget bör vara att underlätta erfarenhetsutbyte och stödja samordning för att uppnå synergieffek-

ter. Det kan innebära strukturerat nätverksarbete och en utveckling av lättillgänglig webbaserad information.

Personalförsörjning

En växande andel äldre och en förväntad brist på arbetskraft 2030 innebär en stor utmaning. För att klara en kraftig befolkningstillväxt med fortsatt hög samhällservice måste staden aktivt arbeta med personalförsörjning, och då särskilt inom äldreomsorgen. Stockholms stad ska vara en attraktiv arbetsgivare som ser till olika människors önsknings och behov för att säkra morgondagens personalförsörjning. Det handlar om att få medarbetare att stanna kvar längre i arbetet. Det handlar också om att höja statusen inom verksamhetsområdet så att ungdomar väljer att arbeta inom vård- och omsorg. En stor utmaning är att attrahera arbetskraft både från och utanför Europa.

Det krävs ett engagemang för att attrahera ungdomar att arbeta inom Stockholms stad och särskilt då till äldreomsorgen. Några sätt att göra det på är genom att erbjuda praktikplatser, sommarjobb och genom att erbjuda möjligheter till vidareutbildning och utveckling inom yrket. Ytterligare sätt är att främja utbildningar som exempelvis vård- och omsorgscollege och äldrespecialistundersköterska.

Staden måste aktivt arbeta med rekrytering, språkutvecklande arbetsplatser och att stimulera förutsättningarna för arbetslösa till arbete genom att samarbeta med utbildningsanordnare och andra som träffar personer i arbetslöshet.

Samarbete kring praktikplatser

Staden ska genom sin FoU stödja arbetet med att utveckla samverkan kring praktikplatser med universitet och högskolor avseende praktikplatser för alla studenter som berörs. Ambitionen är att planera för ett gemensamt praktikcentra.

Personaltäthet demensboende

Kommunfullmäktige har för planperioden avsatt 150 mnkr fördelat på tre år för en satsning på demensvården, varav 47,3 mnkr under 2011 avser ökad bemanning. Äldrenämnden ansvarar för ansökningsförfarandet, fördelning av medel och uppföljning av satsningens effekter.

Socialstyrelsen har ett regeringsuppdrag att senast 15 augusti 2011 ta fram vägledning till kommunerna i frågor om organisering av särskilt boende för personer med demenssjukdom, t.ex. för bemanning. Utifrån vägledningen kan en översyn behöva göras avseende kraven på personaltäthet i samband med stadens upphandlingar av demensboenden.

Kommunikation

Äldreförvaltningens kommunikation avser att skapa förtroendefulla relationer med dem vi är till för, genom att involvera berörda och föra en dialog om viktiga frågor både internt och externt. Äldreförvaltningen ska utveckla den kommunikativa kompetensen i organisationen – huvudbudskap, metoder för samordning, grafisk form med mera. Det ska vara lätt för medborgarna att hitta information på stadens webb varför presentationer och texter ska hållas uppdaterade och tillgängliga. Äldreförvaltningens intranät ska utvecklas så att det blir ett naturligt verktyg att kommunicera med stadens medarbetare och i framtiden med de privata utförarna. Äldreförvaltningen ska sträva efter ett pappersfritt arbetssätt så långt som möjligt, dels från miljösynpunkt men också för att alla som ska ha tillgång till viss information ska få den uppdaterad och samtidigt. Kallelser till möten, minnesanteckningar, protokoll och liknande ska finnas på intranätets plattform. Där är det också möjligt att svara om man kan komma på ett möte eller är förhindrad.

Uppföljning, analys och utvärdering

En väl utvecklad och genomtänkt uppföljning och granskning av äldreomsorgens innehåll och resultat är nödvändig för att garantera de äldre medborgarna i Stockholm den omsorg de är i behov av. Uppföljningen ska syfta till en förbättrad omsorg och höjd kvalitet.

Det genomförs idag ett stort antal uppföljningar, både på individ- och verksamhetsnivå. För att uppföljningar och granskningar ska kunna användas på ett konstruktivt sätt och få önskad effekt avseende kvalitetsutveckling, måste arbetet förtydligas och systematiseras. Äldreförvaltningen kommer därför att prioritera systematisk planering och genomförande av uppföljning. Förvaltningen avser även att göra en översyn av nuvarande uppföljningar och granskningar, för att om möjligt samordna uppföljningar och lägga mer fokus på analys och utvärdering.

En handlingsplan för uppföljning kommer att tas fram och implementeras under 2012. Utgångspunkten kommer att vara den risk och konsekvensanalys som genomförs under 2011.

Stockholms stads ambition är att ha avtal med utförare som utför insatser av god kvalitet. Det kräver att äldreförvaltningen arbetar aktivt med uppföljning för att kvalitetssäkra och utveckla verksamheterna. Uppföljning kommer att ta allt mer resurser i anspråk och ställer krav på en effektiv och professionell organisation såväl inom stadsdelsnämnderna som inom äldrenämnden och stadsledningskontoret.

Valfrihet

Utveckling av hemtjänst

Allt fler äldre bor kvar längre tid i det ordinära boendet, vilket ställer krav på en professionell och välfungerande hemtjänst. Hemtjänsten behöver utvecklas, anpassas och bli mer flexibel för att möta det ökande och mer varierande behovet av insatser. Staden har för närvarande en mångfald av utförare men saknar specialise-

rad hemtjänst som kan tillgodose olika målgruppernas särskilda behov exempelvis äldre med psykiska funktionsnedsättningar eller med missbruksproblematik. För att främja utvecklingen av specialiserad hemtjänst bör tiden för insatsens utförande och ersättnings storlek till utförare utredas under planperioden.

Ansvar för stadens verksamhetssystem, Paraplysystemet

Samtliga utförare i stadens kundvalssystem för hemtjänst ska vara uppkopplade till Paraplysystemet från sina utförarkontor för att kunna ta emot och acceptera beställningar, upprätta genomförandeplaner samt föra löpande social dokumentation. Respektive stadsdelsförvaltning har ansvar för ett antal privata utförare avseende uppkoppling till systemet, support och utbildning. Organisationen för Paraplysystemansvaret avseende de privata utförarna fungerar inte tillfredställande och behöver därför ses över under planperioden.

Ersättningsnivåer

För att säkerställa att ersättningen till hemtjänstutförarna står i relation till utförarnas uppdrag och den allmänna kostnadsutvecklingen kommer förvaltningen att göra en översyn av beräkningsgrunderna för vad som ingår i ersättningen. Förvaltningen kommer även att se över modellen för ersättning.

En översyn bör också göras av ersättningssystemet inom vård- och omsorgsboenden. De uppföljningar som gjorts visar på relativt stora skillnader mellan den förväntade och den faktiska fördelningen av ersättningsnivåerna.

Samma krav och förutsättningar för utförarna oavsett regiform

Det är väsentligt och grundläggande att krav och förutsättningar för utförarna är desamma oavsett regiform. För verksamhet som drivs i privat regi och med entreprenad finns krav och förutsättningar reglerade i avtal. För närvarande finns inget motsvarande för stadens egna verksamheter. Ett dokument i form av överenskommelser, bör tas fram för stadens verksamheter som drivs i egen regi.

Förenklad service

Förvaltningen kommer under 2011 att presentera en ny modell för bidragsgivning till frivilligorganisationer samt nya rutiner för uppföljning. I samband med detta tas en ny ansökningsblankett fram. Ansökningsförfarandet sker idag i pappersform och postalt. För att effektivisera handläggningen och underlätta för föreningarna arbetar äldreförvaltningen för att under planperioden möjliggöra även ett webbaserat ansökningsförfarande.

Möjligheterna att framföra synpunkter och klagomål kommer att kompletteras med en stadsgemensam e-tjänst under 2011. För äldreomsorgens del implementeras tjänsten Tyck till om äldreomsorgen. Staden kommer därmed att under planpe-

rioden få såväl en samlad som ökad kunskap och kännedom om medborgarnas syn på verksamheten.

De webbaserade tjänsterna ingår som en del i stadens arbete med förenklad och utökad service för medborgarna.

Myndighetsutövning

Förenklad biståndshandläggning

Äldreförvaltningen har påbörjat arbetet med att utreda förutsättningarna för införande av förenklad biståndshandläggning. Initialt bör förenklad biståndshandläggning omfatta serviceinsatser, d.v.s. städning, inköp och tvätt.

Införandet av förenklad biståndshandläggning kommer att medföra behov av förändringar i verksamhetssystemet Paraplyt, vilket innebär ökade kostnader. Förenklad biståndshandläggning kommer också innebära behov av nya riktlinjer för handläggning av ärenden inom äldreomsorgen och tillämpningsanvisningar för avgifter inom äldreomsorgen.

Likvärdig biståndsbedömning

Det är av största vikt att säkra en likvärdig bedömning i staden så att personer med en viss behovsnivå tilldelas boendeform och/eller insatser i hemtjänsten likvärdigt och oberoende var i staden personen bor. Regelbundna undersökningar och uppföljningar för att kontrollera att likvärdiga bedömningar görs. Undersökningarna kommer att genomföras med utgångspunkt från statistik från paraplysystemet. Resultatet förväntas ge underlag till analys av frågor med vikt för planering, ledning, styrning och vidare uppföljning av äldreomsorgen.

Nationell samverkan och utveckling

Staden och äldreförvaltningen deltar bl.a i samverkansprojekten Mina Vårdkontakter, WebbCare och IT-forum.

Äldreförvaltningen ser att stadens egen utredning och utveckling bör omfatta en samlad information till utsatta grupper inom socialtjänsten på stadens hemsida, en portal för äldreomsorgsfrågor, omsorgsdagboken och nya e-tjänster inom äldreomsorgen, exempelvis ansökan om bistånd. Därutöver finns behov av utveckling av IT-stöd för biståndshandläggare som möjliggör handläggning av ärenden utanför kontoret, stöd för utförardokumentation och anhörigvårdare.

Viktiga projekt att följa för äldreförvaltningens del är Nationell informationsstruktur och Nationellt fackspråk för vård och omsorg, patientdatalagen och den kommande socialtjänstdatalagen.

Nationell e-Hälsa

Kommunfullmäktige har antagit en strategi om hur staden ska tillämpa Nationell e-Hälsa. Nationell e-Hälsa ska underlätta samarbetet mellan de olika aktörerna på nationell nivå och fungera som stöd för det lokala och regionala arbetet. Äldreförvaltningen föreslås att i samverkan med stadsledningskontorets IT-avdelning ansvara för implementeringen av strategin i staden.

ICF - Nationellt fackspråk för vård och omsorg

Socialstyrelsen har ett regeringsuppdrag att ta fram ett nationellt fackspråk för vård och omsorg och ett nationellt bedömningsinstrument. ICF är en klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa. Klassifikationen kan användas som språklig brygga mellan professioner och verksamheter.

Syftet är att den äldres behov ska vara i centrum, d.v.s. fokus på behov, inte på utbud av insatser. Individuppföljningen ska fokusera på resultat, mål och kvalitet och ska omfatta hela processen, det vill säga både myndighetsutövning och utförande. Äldreomsorgens kartläggnings- och bedömningsinstrument uppfyller i stort detta.

Det Nationella bedömningsinstrumentet införs februari 2013. Bedömningsinstrumentet kommer att innebära behov av förändringar i verksamhetssystemet Paraplyt, vilket innebär ökade kostnader för staden och ett förändrat arbetssätt för verksamheten.

3. Sammanfattande ekonomisk analys

Äldreomsorgens resurser

Långtidsprognosen av befolkningsutvecklingen visar att antalet äldre ökar under det kommande decenniet, men att den grupp som behöver omsorg minskar de närmaste åren. Vårdbehovet visar däremot en tendens att bli mer omfattande, vilket medför att kostnadsutvecklingen inte med automatik eller fullt ut följer utvecklingen av antalet omsorgsmottagare.

Äldreförvaltningen följer kontinuerligt utvecklingen av den äldre befolkningen och vårdbehovet inom äldreomsorgen. Förvaltningen anser att det inför de kommande årens medelstilldelning även är viktigt med beaktande av behovsutvecklingen inom den äldre befolkningen. Hänsyn bör även tas till de förändringar som den nationella utvecklingen medför för äldreomsorgens verksamheter.

Stimulansmedel

Sedan 2006 har Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen fördelat stimulansmedel till kommuner och landsting i syfte att utveckla vården och omsorgen om äldre. Stockholms stad har årligen tilldelats ca 80 mnkr stimulansmedel.

Fr.o.m. 2010 har regeringen avsatt hälften av stimulansmedlen till nationella projekt och också infört en gradvis övergång till mer prestationsbaserade utbetalningar av medlen. Enligt Socialstyrelsen ska samtliga projekt som bedrivits med stimulansmedel slutredovisas 2012.

Nyckelfri hemtjänst

Ett utvecklingsområde inom äldreomsorgen är ”Nyckelfri hemtjänst”, ett projekt som har beviljats medel ur stadens e-tjänstprogram. Hägersten-Liljeholmen som är projektägare, planerar under planperioden att lämna en projektansökan för en utvecklingsmodell för ett införande i hela staden.

Larmcentralen på Stockholms Trygghetsjour deltar i projektet. Tidsbesparing och effektivisering sker genom att inga nycklar behöver hämtas eller lämnas i olika lokaler över staden. För att få full effekt av införandet av ”Nyckelfri hemtjänst” krävs en integrering med Paraplysystemet, vilket medför ökade kostnader.

Drift

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Budget

Kommunfullmäktige har för äldrenämnden fastställt budgeten för 2011 till 85,2 mnkr. I plan för 2012 är budgeten 68,2 mnkr. Minskningen hänförs till minskade kostnader för utbildningsinsatser. För kompetensutveckling av personal inom äldreomsorgen bör, som tidigare nämnts, avsättas medel motsvarande innevarande år.

Personal

Äldreförvaltningen kommer under planperioden att fokusera på uppföljning och utveckling av stadens äldreomsorg. Därtill ökar antalet upphandlade utförare inom hemtjänst, enstaka plats på vård- och omsorgsboende samt dagverksamhet vilket ställer ytterligare krav på en kompetent och effektiv uppföljningsorganisation. Äldreförvaltningens övergripande uppdrag och ansvar inom dessa områden bör beaktas vid kommande års medelstilleddelning.

Lokalförsörjningsplan

Äldreförvaltningen har ingen egen lokalförsörjningsplan, utan ingår i socialförvaltningens lokalförsörjningsplan. Förvaltningen disponerar lokaler förhyrda av socialförvaltningen. Äldreförvaltningen betalar ca 5 mnkr per år, där förutom hyra även ingår tjänster som t.ex. vaktmästeri, städning, el. För närvarande ser förvaltningen inget behov av att förändra gällande hyresförhållande med socialförvaltningen.